

**Centre de Formation Agricole et de Petit
Elevage de Kamonyi (CEFAPEK)**

Gacurabwenge-Kamonyi-Province du Sud
BP :540 Kigali-Rwanda, Tel:(250) 0788484453
[E-mail:cefapek@yahoo.fr](mailto:cefapek@yahoo.fr)

**ONDERSTEUNING van kinderen en jongeren met een handicap.
zusters Bernardinnen**

Kamonyi, Rwanda

1. Algemene context van het project

Volgens de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) is "gehandicapt, elke persoon van wie de fysische of mentale integriteit tijdelijk of definitief vermindert is, ofwel vanaf de geboorte, ofwel ten gevolge van een ongeluk of een vergevorderde leeftijd, met als gevolg dat zijn/haar autonomie, de mogelijkheid om naar school te gaan of een beroep uit te oefenen, zijn aangetast".

Recente cijfers over het aantal kinderen en jongeren met een handicap in Rwanda ontbreken. In een recent rapport schrijft 'Handicap International' over de situatie:

Maar het land dient nog inspanningen te leveren voor de integratie van mensen met een handicap en kwetsbare mensen. Ondanks de economische groei en de recente ontwikkeling van de basisvoorzieningen – zoals gezondheid, huisvesting of onderwijs – leven er in Rwanda veel mensen die zowel op economisch vlak als op psychologisch en sociaal vlak kwetsbaar zijn. Door de genocide lijdt ongeveer 29% van de Rwandezen aan posttraumatische stress en van alle depressies wordt 53% gelinkt aan de genocide.

Bovendien krijgen personen met een handicap geen kans om een rol te spelen in de samenleving en houdt de overheid geen rekening met hen. De technische en financiële middelen om het thema 'handicap' te integreren blijven beperkt en de burgermaatschappij, gestimuleerd door de talrijke lokale ngo's die opkomen voor mensen met een handicap, blijft nood hebben aan begeleiding.

Nochtans, aldus de WHO, is het ontvangen van de nodige zorg en omkadering een 'basisrecht' voor personen met een handicap. Deze personen zijn niet alleen gehandicapt in hun lichaam, maar tegelijk vanwege de samenleving die hen slechts schoorvoetend of niet integreert. Op dit ogenblik zijn er schuchtere pogingen daartoe vanwege de Rwandese overheid (volgens een wet van 2007).

Wie gehandicapt is, heeft het 'recht' geïntegreerd te worden in zijn familie en in de brede, sociale gemeenschap, vandaar het belang van de persoonlijke ontwikkeling. De deelname aan sociale activiteiten heeft trouwens een grote weerslag op identiteit van de persoon, zijn zelfwaardering, levenskwaliteit en sociaal statuut.

Eén van de moeilijkheden bij deze integratie van personen met een handicap is het gebrek aan gekwalificeerd personeel: voor aangepaste medische zorgen, inclusief en bijzonder onderwijs, gebarentaal, kine, ergo enz...

2. Zusters Bernardinnen in Kamonyi en hun zorg voor de plaatselijke bevolking

Kamonyi ligt op een 25-tal km van Kigali op één van de vele heuvels. De mensen leven er van oudsher van de landbouw, die onvoldoende ontwikkeld is om te voorzien in de basisbehoeften van de families. Zo namen onze zusters in **1989** het initiatief om van start te gaan met **CEFAPEK** - Centre de Formation Agricole et Petit Elevage de Kamonyi.

Klein begonnen is het op dit ogenblik uitgegroeid tot een organisatie waarbij ongeveer 4500 mensen zijn aangesloten. Op een gestructureerde wijze worden zij geholpen -o.a. via vorming – om te komen tot een grotere voedselzekerheid en betere levensomstandigheden. Sinds 2019 werd vanuit de Provincie Oost-Vlaanderen een samenwerkingsverband met de Arteveldehogeschool /Landbouw opgestart op de landbouwproductie te verbeteren.

Door vele contacten met de mensen op de heuvels kwamen onze zusters in contact met het lief en leed van de families. Zeker na de dramatische gebeurtenissen van 1994 was er veel armoede, was het noodzakelijk te werken aan verzoening en de onderlinge samenwerking via de oprichting van coöperatieven te bevorderen. Kwetsbare gezinnen waren o.a. deze waar één of soms meerdere kinderen met een handicap waren. Zo ontstond in **2005** een 'revalidatiecentrum' waar kinderen met een handicap enkele maanden konden verblijven. Met beperkte middelen krijgen kinderen er kine en leren ze er een aantal basisvaardigheden en basishygiëne. Na de enkele maanden verblijf in het centrum keren de meesten naar huis terug en zijn ze aangewezen op ambulante hulp.

De kinderen in het revalidatiecentrum

Om aan deze kinderen en jongeren echte toekomstkansen te geven, is er méér nodig dan medische verzorging. Ook zij hebben recht op onderwijs, aangepast aan hun mogelijkheden. Zo gingen onze zusters in Kamonyi van start met **inclusief onderwijs**. In **2011** werd er begonnen met 'inclusief kleuteronderwijs' (3 jaar), in **2013** startte het 'inclusief basisonderwijs' (6 leerjaren). Sr. Crescence die hiervoor verantwoordelijk is, kreeg een hiertoe een basisvorming bij Handicap International. Met zijn inclusief onderwijs is Kamonyi op dit ogenblik een pilootproject voor geheel het land.

Inclusief kleuteronderwijs

Inclusief basisonderwijs

Eén van de laatste groepen voor wie onze zusters in Kamonyi de zorg opnemen zijn de ongehuwde moeders : jonge vrouwen met één of soms meerdere kinderen, die niet geïntegreerd zijn in het sociale weefsel van hun familie of heuvel en het moeilijk hebben om in hun levensonderhoud en dat van hun kind te voorzien. Binnen het kader van Cefapek worden ze bij elkaar gebracht, aangezet tot gezamenlijke initiatieven of geholpen bij de start van een kleinschalig winkeltje. Op dit ogenblik zijn er 672 ongehuwde moeders aangesloten.

3. Kinderen en jongeren met een handicap die om ondersteuning vragen

542 kinderen met een handicap vragen om verzorging en omkadering. Onder hen zijn er 459 die opgevolgd worden in de dagcentra; 65 onder hen worden opgevolgd in hun familie; 15 jongvolwassenen met een handicap hebben zich gegroepeerd in een project rond het maken van schoenen. De bedoeling is dat al deze kinderen en jongeren toegang hebben tot de basis-medische zorg en , indien mogelijk, kunnen deelnemen aan het inclusief onderwijs. Ook dat de families van deze kinderen en jongeren geholpen worden om hun levensmogelijkheden te verbeteren.

4. Het project waarvoor een financiële bijdrage wordt gevraagd

De ondersteuning van kinderen / jongeren met een handicap dient in een bredere context geplaatst te worden. Meestal vinden we hen in arme families, die niet de middelen hebben om op een aangepaste manier voor hen te zorgen én hen ook ontwikkelingskansen aan te bieden. Ze leven geïsoleerd binnen de familie, op de heuvel. De sociale integratie zowel van de kinderen met een handicap als van de ouders en geheel de familie is dus heel belangrijk. Zo wordt naast de zorg voor het gehandicapt kind ook het gezin geholpen om meer levenszekerheid te verwerven, dit via samenwerking met ouders in een gelijkaardige situatie.

Om dit alles mogelijk te maken beschikt Cefapek over een vaste equipe (animatoren, sociaal assistent, landbouwkundige), aangevuld met vrijwilligers. Deze laatsten worden gevormd om bv. in de 10 dagcentra ambulante zorg / kine te geven aan de kinderen met een handicap en dit ook aan te leren aan de moeders.

Psycho-educatieve groepen of vrijwilligers/moeders die een vorming kregen o.a. van een fysiotherapeut. Onder : kine in de dagcentra.

Doelstellingen :

Opvoeding en betere levensomstandigheden voor de kinderen met een handicap en hun families in de 12 sectoren van het district Kamonyi nl. Gacurabwenge, Runda, Rugalika, Rukoma, Mugina, Musambira, Kayumbu, Kayenzi, Karama, Ngamba, Nyamiyaga et Nyarubaka.

Concreet :

- **Betere medische verzorging voor de kinderen met een handicap.** Dit houdt in dat elk kind, naar gelang zijn/haar specifieke handicap de aangepaste ondersteuning en verzorging krijgt, zodat zij/hij zich kan ontwikkelen en een grotere menswaardigheid kan bekomen. Dit ter bevordering van de sociale integratie en het scheppen van toekomstmogelijkheden.
- **Deelname aan inclusief en aangepast onderwijs.** Dit vraagt een aangepaste begeleiding van de kinderen enerzijds en een bewustmaking van de scholen zodat deze bereid zijn om kinderen met een handicap op te nemen. (Zo worden vanuit Kamonyi 12 scholen hierin begeleid). Ook vraagt het van de leerkrachten dat zij bereid zijn deel te nemen aan specifieke vormingen, het aanleren van o.a. gebarentaal, zodat zij aan deze kinderen met een handicap een volwaardige plaats in het onderwijs kunnen geven.
- **De families met een gehandicapt kind helpen om inkomstgenererende initiatieven te nemen.** Deze families worden bijeengebracht in groepen / coöperatieven. Zij ontvangen vormingen die hen helpen om hun akkerbouw te verbeteren, kleinvee te kweken enz. zodat zij meer inkomsten kunnen verwerven. Op dit manier kunnen ze zelf voor betere levensomstandigheden voor hun kinderen zorgen.

Ook worden jongeren met een handicap geholpen om in hun eigen levensonderhoud te voorzien door hen– indien mogelijken praktische vorming te geven. (cfr. aanmaak van schoenen)

Tot slot

Dit project werd opgemaakt door sr. Donatilla MUKARUBAYIZA, de verantwoordelijke van de gemeenschap van Kamonyi en de inspirerende kracht achter geheel deze werking, in dienst van de plaatselijke bevolking. Zeker na de dramatische gebeurtenissen van '94 is de impact van de inzet van deze zustersgemeenschap voor samenwerking en verzoening onder de bevolking moeilijk in te schatten. Zij hebben via het dagelijkse leven mensen bij elkaar gebracht en zich het lot aangetrokken van de meest kwetsbaren nl. de kinderen met een handicap. Zij kunnen hiervoor rekenen op een jaarlijkse subsidie van de Provincie Oost-Vlaanderen . Wil de ondersteuning van het grote aantal kinderen met een handicap een structurele aanpak krijgen, zodat deze verzekerd is voor de toekomst, dan zijn de vorming van vrijwilligers en het engagement van alle betrokkenen noodzakelijk, te beginnen met de ouders en de kinderen zelf tot en met de lokale overheden die de sociale plicht op zich nemen om voor hun bevolking te zorgen.

Tijdens onze verschillende bezoeken mochten we zelf getuige zijn van het weldaden van deze veelzijdige werking in Kamonyi. Met deze vraag tot financiële ondersteuning willen we hun inzet bevestigen en hen aanmoedigen naar de toekomst toe.

Met veel dank bij voorbaat.

zr. Noëlla, zusters Bernardinnen